

КАТОЛИЦЬКА ЖІНОЧА ПРЕСА У МІЖВОЄННІЙ ПОЛЬЩІ: У ПОШУКАХ ОБРАЗУ ІДЕАЛЬНОЇ ЖІНОЧНОСТІ

Кароліна Вайс

аспірантка кафедри модерної історії України та зарубіжних країн,
факультету історії та міжнародних відносин,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород
E-mail: karolina.vais@uzhnu.edu.ua

Ця стаття має на меті дослідити репрезентацію образу ідеальної жінки та жіночості в польській міжвоєнній католицькій жіночій пресі, зосередившись на двох обраних виданнях – «Kiźniczanka» та «Gazeta dla kobiet». У 1920–1930-х роках у Польщі широко розповсюджувалися католицькі періодичні видання, а жіноча преса розвивалася на тлі соціальних змін, спричинених Першою світовою війною. Католицька жіноча преса пропагувала релігійний і націоналістичний світогляд, водночас звертаючи увагу на перспективи і загрози, що були пов'язані з емансипацією жінок. Створюючи образ ідеальної жінки, польська католицька міжвоєнна преса прагнула впливати на поведінку та життєві стратегії читачок. У статті проаналізовано, як ці видання формували образ ідеальної жінки та жіноцтва, а також наслідки такої репрезентації для їхньої читачької аудиторії. «Gazeta dla Kobiety» акцентувала увагу на догляді та вихованні дітей, підкреслюючи незамінну роль матері у цих сферах. Вона пропагувала постійний материнський контакт з дитиною, раціональність та поміркованість у стосунках. Підкреслювалася також важливість релігійного виховання. «Kiźniczanka», регіональне видання, яке набуло популярності на національному рівні, мало на меті релігійне виховання дорослих жінок та формування патріотичної позиції. Журнал пропагував концепцію працюючого, скромного способу життя та активної участі у громадській роботі. Журнал прагнув підготувати своїх читачок до виконання щоденних сімейних обов'язків і захистити їх від світських віянь. Ідеальною жінкою, зображеною на сторінках «Kiźniczanka», була розсудлива дружина і мати, вправна в організації побуту, а також чуйна вихователька і опікунка слабких чи соціально маргіналізованих. Обидва видання пропагували ідеальний образ жінки, заснований на релігійних нормах, працюючості та скромності. Цей образ-модель слугував для мобілізації захисників релігійних і національних цінностей та морального традиціоналізму. Вона також підкреслювала ключову роль належно освіченої жінки у створенні оптимальних умов для розвитку наступних поколінь.

Ключові слова: Друга Річ Посполита, Католицька преса, жіноча преса, образ жінки, емансипація, Польща.

Постановка проблеми. У 1920–30-х роках в Польщі виходило близько 100 назв/титулів католицьких періодичних видань загальним накладом 1,5 млн. примірників [Lechnicki, 1984, s. 46–47]. Деякі історики вважають, що дуже важко точно підрахувати кількість католицьких періодичних видань, але, враховуючи значну перевагу католиків серед населення, можна припустити, що їх могло бути понад 100 [Kristanova, 2022, s. 96]. Проблематичність визначення точної кількості католицьких періодичних видань пов'язана не лише зі складністю визначення критерію «католицькості» преси (найчастіше критерієм «католицькості» преси у літературі вважаються залежність від церковної влади і одночасно умовна політична нейтральність видання [Wrzos, 2016, s. 9]), але й з наявністю численних недовговічних видань (т. зв. ефемерид), що стали активно розповсюджуватися в умовах послабленого контролю за пресою.

Окремий сегмент католицької преси у міжвоєнний період становила польська католицька жіноча преса. Її розвиток у міжвоєнний період відбувався на тлі суспільних змін, що були викликані Першою світовою війною. Серед авторів, що публікувалися у популярній «некатолицькій» пресі для польських жінок зростало переконання, що процеси жіночої

емансипації стали неминучим і невідворотним наслідком демографічних, соціальних та економічних трансформацій, які відбувалися в Європі та світі через т. зв. реконфігурацію соціальних ролей. В умовах війни жінки підтримували або навіть заміняли чоловіків у виконанні трудових обов'язків і тепер, по її закінченню, старі соціальні ролі не розглядалися ані чоловіками, ані жінками як безальтернативні. Отже, емансипація жінок ставала на думку тогочасних публіцистів лише справою часу.

Подібні ідеї можна було знайти і в католицькій жіночій пресі. У боротьбі за розум і душу польських жінок, Римо-католицька церква одночасно намагалась йти на зустріч тенденціям, уникнути яких було не можливо, а з іншого боку, пробували всіма силами відгородити жінок від впливу світської преси. Примас Август Глонд, оцінюючи періодику тогочасної Польщі, висловлював своє обурення щодо аморальності багатьох періодичних видань. Вирішити цю проблему, на його думку, мали зусилля, спрямовані на зміцнення культури читання серед католиків. Редактори жіночої католицької преси, на думку примаса, мали прагнути зробити її впізнаваною та цікавою, такою, щоб її прагнули читати постійно. Читачі католицької преси повинні були вміти відрізнити її від часописів, які «поширювали зло» і

заслужували на назву «противних Богові газет», наповнених «купою нісенітниць» [Maj, 2021, s. 80].

Католицька жіноча преса пропагувала, що досить очевидно, релігійний світогляд, але й звертала велику увагу на національне виховання, а часами навіть займалась пропагандою націоналістичного світогляду. Світогляду, для якого властивий погляд на націю як найвищу цінність в мирському житті. Видавництва інформували своїх читачів про життя католицької церкви, зокрема повідомляли про перебіг євхаристичних з'їздів, популяризували і пояснювали сенс і зміст релігійних доктрин, пропагували есхатологічну тематику, особливо в контексті питань святості мирського життя, оповідали про життя канонізованих чи беатифікованих жінок. До формальних цілей католицької преси також належало прагнення поглибити духовне життя жінок, бажання оживити і посилити активність католичок у громадських організаціях та інформування про актуальну суспільну ситуацію в Польщі та світі.

Як і будь-яка преса, що спрямована на конкретну соціальну і гендерну групу, польська жіноча католицька міжвоєнна преса створювала образ свого читача, який намагалась нав'язувати «споживачу» як ідеальний. Говорячи простіше, описуючи ідеальну жінку (ролі ідеальної жінки) журналісти, пов'язані з польською католицькою міжвоєнною пресою, передбачали, що їх читачки будуть прагнути відповідати створеному образу, а після інтеріоризації цього образу, читання католицької преси буде підтримувати певний тип поведінки і життєві стратегії читачок.

Формулювання мети, цілей статті (постановка завдання). У статті буде здійснена спроба проаналізувати ідеальний тип жінки і жіночості, що пропагувався у польській міжвоєнній католицькій жіночій пресі на прикладі двох спеціально вибраних видань – «Kuźniczanka» і «Gazeta dla kobiet».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед польських істориків і дослідників медіа було напрацьовано величезну кількість літератури, присвяченої історії польських міжвоєнних періодичних питань взагалі [Myśliński, 1988; Ridziński, 1970; Wtzos, 2016], але роботи, присвячені жіночій періодиці зокрема, почали з'являтися порівняно нещодавно. Зараз вже накопичена хоч нечисленна, але різноманітна наукова література, що презентує результати дослідження окремих періодичних видань, видавничих ініціатив, а також біографій жінок-видавців, редакторів та публіцистів, що були заангажовані у створення польської міжвоєнної жіночої періодици. Пов'язана така ситуація зокрема зі зростом загальної зацікавленості жіночою історією та популярністю гендерних досліджень, у найширшому значенні цього терміну. Проте і тут увага дослідників поки що залишається розподіленою не «рівномірно». Відносно велика кількість монографічних досліджень присвячена тижневикам і місячникам, адресованим жінкам, які користувалися популярністю в політичних колах ще перед здобуттям Польщею незалежності та продовжували видаватися у міжвоєнний період [Dajnowicz, Miodowski 2019; Łozowska-Marcinowska, 2010; Maj, 2020b]. Особливо добре досліджено

часописи загального спрямування, такі як «Bluszcz» [Chwastyk-Kowalczyk, 2002], «Kobieta Współczesna» [Chwastyk-Kowalczyk, 2019] або «Moja Przyjaciółka» [Fikus, 1979; Wodniak, 2020]. Однак періодичні видання, сформовані під впливом націоналістичної ідеології та католицького світогляду, все ще потребують поглибленого вивчення. Наразі в польській науковій літературі є тільки декілька статей, присвячених явищу польської міжвоєнної жіночої католицької преси і, на жаль, не підготовлено жодної монографії [Michalska, 2020; Maj, 2021, s. 81].

Образ ідеальної жіночості, згідно польської католицької періодици міжвоєнного часу, ще не був предметом спеціальних наукових досліджень у вітчизняній історіографії.

Виклад основного матеріалу. На перший погляд читачами-адресатами католицьких видань були жінки всіх верств і прошарків населення міжвоєнної Польщі. Проте більш докладний аналіз дозволяє стверджувати наявність досить високого рівня спеціалізації жіночої католицької преси. Одні періодичні видання були адресовані жінкам у містах, зокрема робітницям, ремісницям, а також вчителькам і службовцям («Polka»), інші – жінкам з сільських регіонів («Ziemiańska» і «Ziemiańska Polska»). Окремим цікавим явищем були видання, призначені для домашньої прислуги («Chrześcijańska Służąca Polska», «Pracownica Polska» чи «Głos Dziewcząt Polskich») – досить численної групи жінок-мешканок міст [Paczkowski, 1972, s. 217].

Окрему групу становила преса, що виконувала роль друкованого органу різноманітних жіночих католицьких громадських об'єднань. Наприклад, періодичні видання для жінок-хатніх служниць видавали Польське товариство християнських хатніх служниць («Chrześcijańska Służąca Polska», «Pracownica Polska») та Товариство служниць святої Зити («Głos Dziewcząt Polskich»), засноване у 1899 році єзуїтом Владзімежем Ледоховським [Dufurat, 2017, s. 37]. Частина періодичних видань, орієнтованих на жінок, які працювали у промисловості та кустарному виробництві, була заснована членами Католицького союзу польських жінок. Популярними і впливовими також були видання, що належали до політичних організацій – «Gazeta dla Kobiet», «Głos Polek», а також газети і журнали партійного спрямування. Наприклад, журнали «Głos Kobiety» і «Polka» були пов'язані з Національною робітничою партією, а «Głos Wielkopolanek» – з Міським союзом [Paczkowski, 1972, s. 219]. Часом також виокремлюється група видань парapolітичного характеру, наприклад, вищезгадані журнали «Ziemiańska» і «Ziemiańska Polska», які видавало Об'єднання польських землевласниць [Myśliński, 1988, s. 63].

Поруч зі «становими» і політичними періодичними виданнями, виділялися видання, що були засновані за індивідуальною ініціативою. «Pisemko Kuźniczank» і «Kuźniczanka» – два органи Школи жіночої домашньої праці в Закопаному, засновані Ядвігою Замойською та її дочкою Марією Замойською. Зофія Залеська, депутат Сейму Республіки Польща третього скликання, була співзасновницею важливих періодичних видань: «Gazetka dla Kobiet»,

«*Życie Kobiety*», «*Współczesne Życie*», «*Współczesne Życie Kobiety*», разом з Вандою Ладзіною (депутатом Сейму Республіки Польща першого скликання) видавала «*Kalendarz pani domu na wsi i w mieście*», крім того, у 1927 році вона редагувала «*Głos Rodziców*» – орган Асоціації батьківських об'єднань Польщі [Lechicki, 1984, s. 47].

Одним із періодичних видань, що видавалось і адмініструвалось католицькими товариствами була «*Gazeta dla Kobiety*» («Жіноча газета» або «Газета для жінок»), початок історії якої сягає грудня 1908 року, коли вийшов перший, т. зв. «пробний» (сигнальний) номер цього видання. Формально засновником газети був Союз товариств працюючих жінок (*Związek Stowarzyszeń Kobiety Pracujących – ZSKP*) у Познані. В реальності ініціатором створення і газети, і організації був громадський та освітній діяч – єп. Станіслав Адамський [Lętocha, 2010, s. 165]. Його діяльність у цій сфері була результатом реалізації вказівок Папи Лева XIII, який звернув увагу на право робітничих кіл об'єднуватися не лише з метою зміцнення власної релігійності, але й для підтримки один одного в мирських, життєвих справах. У перших анонсах було чітко зазначено, що «*Gazeta dla Kobiety*» буде служити виключно інтересам усіх жінок, які проявляють свою активність у різних сферах життя. Тобто і для жінок зайнятих у підтримці домашнього господарства, і хатньої прислуги, і фабричних працівниць, а також для жінок зайнятих у кондитерській промисловості, торгівлі чи сільському господарстві, надаючи всім їм таким чином можливість обмінюватися думками та виховувати почуття солідарності [Michalska, 2020, s. 29].

У перші два роки виходу журналу функцію головного редактора виконував о. Ігнацій Чеховський, активіст і борець за незалежність. Згодом за видання став відповідати о. Станіслав Гженда. Після відновлення незалежності Польщі «*Gazeta dla Kobiety*» продовжила свою присутність у познанському середовищі та за його межами. Змінилася періодичність її виходу – з 1923 року вона стала щотижневиком, а з 1925 року – щомісячником. Відбулися також трансформації в графічному оформленні, і хоча газета так і не стала кольоровою, друкарський шрифт з кожним роком удосконалювався, а з часом малюнки та гравюри почали з'являтися в такій кількості, що «*Gazeta dla Kobiety*» можна було назвати ілюстрованим часописом. Якщо в 1923 році тираж журналу становив 2 300 примірників, у 1925 та 1926 роках він сягнув 20 000 примірників. У наступні роки відбулося значне падіння тиражу, що пояснювалося наслідками економічної кризи. Ймовірно, що останнє число журналу вийшло з друкарського верстата наприкінці 1938 року [Michalska, 2020, s. 30].

З аналізу матеріалів часопису вимальовується чітка картина обов'язків жінок, які виконували дві роботи – хатню та професійну. Можна виокремити так звані опосередковано особисті обов'язки, які не вимагали контакту з родичами, але виконувалися на благо громади, і так звані безпосередні особисті обов'язки, спрямовані на залучення всіх членів домогосподарства. У першому випадку це були різні види діяльності, які домогосподарки повинні були виконувати самостійно, без участі, а часто і без

присутності чоловіка і дітей, на благо сім'ї та окремих її членів. Сюди входило приготування поживної і здорової їжі, підтримання чистоти і естетичного вигляду будинку, часта зміна постільної білизни, провітрювання кімнат, догляд за одягом, а в невеликих містечках – догляд за городом і вирощування домашньої птиці для отримання більш дешевих продуктів харчування [Forecki, 1926, s. 6; Janicki, 1928, s. 45; Niesiołowska, 1935, s. 64; Eupowicz, 1938, s. 19].

«*Gazeta dla Kobiety*» приділяла багато місця на своїх шпальтах темі догляду та вихованню дітей. Поради, які давалися читачкам, стосувалися різних вікових груп дітей – від немовлят до підлітків. Їх можна звести до трьох загальних принципів: по-перше, хороше виховання може забезпечити тільки мати; по-друге, опіка повинна мати форму постійного контакту з дитиною, з роками вести з нею довгі розмови і супроводжувати її в житті; по-третє, всі взаємини повинні бути пронизані раціональністю і поміркованістю [Krzyżanowska, 1925, s. 1; Jonscher, 1925, s. 1; Musiałkowska, 1926, s. 4].

Познанський часопис намагався вказати матерям напрямок виховання, пояснюючи, що, з одного боку, вони повинні пробудити душу дитини, тобто вкоренити вищі інстинкти, які захищають від поганих нахилів, а з іншого – впроваджувати навички та розвивати добрі звички. Вказувалося, що з перших років життя необхідно навчати формам ввічливості, боротися з брехнею і лінню, не перевтомлювати, використовувати різноманітні методи виховання і, перш за все, не бити, не штурхати і не сварити [Szulczewski, 1926, s. 6; Stop, 1928, s. 122; Pochowski, 1929, s. 84; Weiss, 1930, s. 6; Żulińska, 1921, s. 68].

У ситуаціях, коли жінки не могли повноцінно виконувати свої материнські обов'язки через зайнятість на роботі, або через те, що допомагали чоловікові в господарстві чи в інших сферах його діяльності, редакція періодичного видання пропонувала віддавати дітей до ясел чи дитячих садків [Cieszyński, 1927, s. 36; Jaworska, 1925, s. 6].

Не менш важливим завданням, яке «*Gazeta dla Kobiety*» поклала на жінку як найкращу вчительку своїх дітей, було дбати про їхнє релігійне виховання. Вважалося, що кожна мати повинна бути свідомою католицькою, а не поверхневою і лише зовнішньою прихильницею своєї віри. Щоб нагадати жінкам, а іноді й доповнити їх знання Біблії та церковних заповідей, друкувалися статті про мучеництво перших християн, пояснювалися уривки зі Святого Письма, таємниці непорочного зачаття, потойбічного життя, важливість сповіді для спасіння душі, молитви та активної участі в богослужіннях. Наголошувалося, що тільки в атмосфері, просякнутій духом релігійності, можна ефективно і систематично виховувати своїх нащадків у вірі. Найсприятливішим способом долати дітей до релігійних практик, зробити їх гідними членами католицької спільноти вважався власний приклад. Так, усі батьки були зобов'язані відвідувати щоденні ранкові та вечірні молитви своїх дітей, шанувати свята та неділі, дотримуватися постів тощо [Mał, 2020, s. 36–37].

Іншим регіональним польським католицьким

виданням, що зробило загальну національну кар'єру була «Kuźniczanka». Видання було засноване в Закопаному і отримало назву на честь одного з районів цього міста – Кузніце. Журнал видався під егідою Християнсько-соціального товариства під заступництвом Матері Божої Доброї Поради. Товариство було засноване Ядвігою Замойською у 1881 році в Парижі. Згодом товариство розгорнуло свою діяльність і на польських землях. Попередник «Kuźniczanka» називався «Pisemko Kuźniczanek», він виходив з підтитолом «Zakład Kórnicki – Szkoła Domowej Pracy Kobiet (SDPK)», тобто був фаховим виданням Школи домогосподарок, що діяла у Закопаному. Журнал перестав видаватися у 1914 р. проте відновив свою діяльність в лютому 1924 року, завоювавши досить швидко загальну польську популярність [Maj, 2020, s. 120].

З травня 1930 по січень 1931 року часопис не виходив. Перерва була пов'язана зі смертю неофіційної редакторки журналу – Малгожати Хебе. Саме з січня 1931 року, часопис став виходити під назвою «Kuźniczanka». Зміна титулу і формату (щомісячник) отримала схвалення церковної ієрархії. У 1934 році змінилася періодичність виходу часопису, і він став щоквартальним. Осучаснилося графічне оформлення, поступово з'явилися ілюстрації у вигляді малюнків та фотографій, переважно із зображенням панорами Кузніце. Журнал аж до 1939 р. був формально орієнтований на слухачок та випускниць Школи, але він також мав загальну аудиторію. Про це свідчить рекомендація видавничого товариства «Bluszcz» у 1939 році, в якій «Kuźniczanka» була названа серед найпопулярніших жіночих часописів, рекомендованих читачкам по всій Польщі [Maj, 2020, s. 121].

Своєю місією «Kuźniczanka» вважала справу поширення релігійної освіти для дорослих та виховання читачок у патріотичній позиції як активних громадян нової Польщі. Редакція нагадувала: «Необхідно, щоб кожна кузнічанка, згідно з принципами пані Замойської, працею і ощадливістю навіть у найменших речах сприяла будівництву Воскреслої Польщі» [Kuźniczanka, 1931, s. 50]. Ідеал працьовитого і скромного життя був орієнтиром для освітньої та виховної діяльності. Відповідно до рекомендацій засновниці Ядвіги Замойської, «Kuźniczanka» інформувала читачок про те, як поводитися у житті як добра католичка. Одночасно «Kuźniczanka» виступала проти зведення католицької жіночої духовності виключно до спекулятивних, споглядальних форм. «Не пусті роздуми, не побожний сентименталізм» [Kuźniczanka, 1935, s. 16] мали стати визначною рисою сучасної католички. Релігійне вчення мало втілюватися у повсякденній діяльності, так щоб конфесійні вказівки знаходили місце у науковій та художній творчості, розкриваючи «глибоку Божу мудрість» в тих, хто прагнув до духовних висот у рамках самовдосконалення [Kuźniczanka, 1933, s. 81].

Образ ідеальної жінки, що його читачки знаходили на шпальтах «Kuźniczanka» містив у собі образ активної особистості, яка жертвує собою заради спільного блага, підготовленої до свідомої та

відповідальної суспільної діяльності. Так, наприклад, Яніна Стравінська у великій статті під назвою «Соціальне виховання молоді» представила питання соціальної роботи та підготовки до неї молодого покоління. Її роздуми ґрунтувалися на енцикліці «Divini illius Magistri» («Про християнське виховання молоді») Папи Пія XI від 31 грудня 1929 року та його роздумів про виховання молоді у Церкві, державі та сім'ї. Стравінська зосередила увагу своїх читачів на питанні інтеграції цього питання в цілісне і повноцінне шкільне навчання, де в кожному класі, починаючи з уроків релігії, літератури чи історії і закінчуючи уроками математики, молодь повинна була привчатися мислити соціальними категоріями і готуватися до безкорисливого служіння Богу, самовідданій діяльності для спільного блага та жертвовності для своєї батьківщини [Strawińska, 1931, s. 11–12].

Метою журналу «Kuźniczanka» була також підготовка читачок до виконання їх повсякденних обов'язків щодо сім'ї, яка розглядалася як оптимальне середовище для католицького виховання молодого покоління, захисту його від світських і космополітичних течій, а також приготувати їх до захисту релігії та нації. У визначенні сім'ї за основу була взята енцикліка Папи Пія XI «Casti connubii» від 31 грудня 1930 р. У ній розглядалися питання, пов'язані зі святістю шлюбу, а також засуджувалися штучне регулювання народжуваності та використання абортів, а «Kuźniczanka» цілий 1930 р. у слід за енциклікою повторювала своїм читачкам, що сім'я – це спільнота, яка є «колицкою суспільного устрою» і «школою чеснот і характерів» [Kuźniczanka, 1931a, s. 9].

Образ жінки на шпальтах «Kuźniczanka» об'єднував у собі риси розсудливої дружини і матері, професійного організатора побуту, турботливої і розважливої вихователки слабких, а подекуди і соціально відторгнутих. Вітався також будь-який прояв наукового підходу до організації життя сім'ї. Коли у США вийшла книга авторства Крістін Фредерік, присвячена питанню професійної організації праці в домашньому господарстві, з ініціативи редколегії «Kuźniczanka» її відразу було перекладено, а уривки опубліковано у часописі. Метою було навчити, як раціонально вирішувати питання повсякденних домашніх справ, підвищити ефективність праці впорядкування сімейного побуту, впровадження знань і застосування ергонометричних принципів у процесі діяльності з обслуговування членів сім'ї. З книги «Наукова організація праці в домашньому господарстві» читачками «Kuźniczanka» мали бути засвоєні конкретні поради, такі як, наприклад, «зменшення кількості рухів, використання найкращих для наших рук інструментів, правильне розташування предметів, які повинні бути пристосовані до зросту працюючого» тощо [Frederick, 1931, s. 63].

Висновки. На прикладі аналізу вибраних публікацій в польській міжвоєнній католицькій жіночій пресі, можна зробити висновки про основні елементи ідеального образу жінки, що розповсюджувався у релігійній пресі серед молодих полячок у міжвоєнний період. Преса пропагувала погляд на жіночий світогляд та поведінку, продиктований у

першу чергу релігійними нормами. Постійно пропагувався благочесливий, добродішний, працьовитий, скромний спосіб життя. Такий образ жінки мав вплинути на формування цілої плеяди молодих полячок, підготовлених до виконання соціальних ролей, визначених їх статтю, біологією, традиціями та релігійними переконаннями, а також бути джерелом конкретних цінностей для наслідування. Католицька преса подавала своїм читачкам постульований образ культурно зумовлених жіночих рис, вкорінених у

соціальні реалії перших десятиліть 20-го століття в Польщі. Вона слугувала мобілізації релігійних і національних цінностей та морального традиціоналізму. Створення моделі ідеальної жінки мало надіндивідуальний вимір, адже належним чином вихована і підготовлена до виконання своїх соціальних ролей дружина і мати створювала оптимальні умови для розвитку підростаючого покоління, спрямовуючи його до праці на благо громади.

References

- Chwastyk-Kowalczyk, J., 2003. «Bluszcz» w latach 1918 – 1939. *Tematyka społeczna oraz problemy kultury i literatury*, Kielce: Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej, 440 s.
- Chwastyk-Kowalczyk, J., 2019. Agitacja obywatelska przed- i powyborcza 1928 roku na łamach «Kobiety Współczesnej», *Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobietych*, nr 1, s. 105–137.
- Cieszyński, O., 1927. Żłobki dla niemowląt, *Gazeta dla Kobiet*, nr 5, s. 36.
- Dajnowicz, M., Miodowski, A., 2019. *Polityka i politycy w prasie XX i XXI wieku. Polityka w prasie kobiecej*, Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, 380 s.
- Dufurat, J., 2017. Prasa politycznych organizacji kobiecych w Polsce w latach 1917 – 1939, *Polityka i politycy w prasie XX i XXI wieku. Prasa organizacji politycznych*, Białystok: Wydawnictwo HUMANICA, s. 31–48.
- Ezupowicz, J., 1938. Jak należy żywić rodzinę, *Gazeta dla Kobiet*, nr 2, s. 19.
- Fikus, F., 1979. Wielkie wydawnictwo prasowe w małym mieście: dwie «Przyjaciółki», *Kwartalnik Historii Prasy Polskiej*, nr 1, s. 79–93.
- Forecki, K., 1926. Nasze mieszkania, *Gazeta dla Kobiet*, nr 10, s. 6.
- Frederick, C., 1931. Naukowa organizacja pracy w gospodarstwie domowym, *Kuźniczanka*, nr 3, s. 63.
- Grabowska, J., 1997. «Moja Przyjaciółka», *Ilustrowany dwutygodnik kobiecy 1934 – 1939*, Żnin: Muzeum Ziemi Pałuckiej w Żninie, 77 s.
- Janicki, W., 1928. Nasze ogródki przed domami, *Gazeta dla Kobiet*, nr 5, s. 45.
- Jaworska, A., 1925. Dlaczego nie ma u was ochrony? *Gazeta dla Kobiet*, nr 4, s. 6–7.
- Jonscher, K., 1925. Obowiązkowe wyszkolenie kobiet w opiece nad niemowlęciem, *Gazeta dla Kobiet*, nr 9, s. 1.
- Kristanova, E., 2022. Prasa katolicka w Polsce (1918–1989). Rekonesans badawczy, *KULTURA – MEDIA – TEOLOGIA*, nr 52, s. 95–113.
- Krzyżanowska, Z., 1925. O Ogólne uwagi pielęgnowaniu dzieci, *Gazeta dla Kobiet*, nr 2, s. 7.
- Kuźniczanka*, 1931. Nasze zadanie, nr 3, s. 49–52.
- Kuźniczanka*, 1931. Rodzina, nr 1, s. 38–51.
- Kuźniczanka*, 1933. Ku wyżynom (Wspomnienie o śp. Helenie Sozańskiej), nr 4, s. 81–82.
- Kuźniczanka*, 1935. Z życia Szkoły Gospodarstwa Domowego im. Generałowej Zamoyskiej w Warszawie, nr 1-2, s. 16.
- Lechicki, Cz., 1984. Prasa katolicka Drugiej Rzeczypospolitej, *Kwartalnik Historii Prasy Polskiej*, nr 23/2, s. 45–69.
- Łętocha, R., 2010. Myśl i działalność społeczna Biskupa Stanisława Adamskiego, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Studia Religiozyczne*, z. 43, s. 157–167.
- Łozowska-Marcinkowska, K., 2010. *Sprawy niewieście. Problematyka czasopism kobiecych Drugiej Rzeczypospolitej*, Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 295 s.
- Maj, E., 2020. Wzorzec kobiety w prasie dla katoliczek w Polsce międzywojennej: przypadek periodyku «Kuźniczanka» (1931 – 1936), *Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobietych*, nr 1, s. 113–139.
- Maj, E., 2021. Katolicka, katolicko-narodowa i narodowa prasa dla kobiet w Polsce międzywojennej: cechy czasopiśmiennictwa światopoglądowego, *Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobietych*, nr 10, s. 71–96.
- Michalska, I., 2020. Rodzinne obowiązki kobiety w świetle katolickiego periodyku «Gazeta dla Kobiet» z lat 1918 – 1938, *Lubelski Rocznik Pedagogiczny*, nr 1, s. 27–41.
- Musiałkowska, J., 1926. Higiena noworodka, *Gazeta dla Kobiet*, nr 11, s. 4.
- Myśliński, J., 1988. Prasa polska w dobie powojennej, *Dzieje prasy polskiej*, Warszawa, Wydawnictwo Interpress, s. 56–72.
- Niesiołowska, M., 1935. Urozmaicajmy jadłospisy, *Gazeta dla Kobiet*, nr 8, s. 64.
- Paczkowski, A., 1972. *Prasa Drugiej Rzeczypospolitej 1918 – 1939*, Warszawa: Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk. Pracownia Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego, 448 s.
- Pochowski, L., 1929. Kłamstwa dzieci, *Gazeta dla Kobiet*, nr 9, s. 84.
- Stop, S., 1928. Uważaj matko! *Gazeta dla Kobiet*, nr 12, s. 122.
- Strawińska, J., 1931. Społeczne urabianie młodzieży, *Kuźniczanka*, nr 1, s. 10–16.
- Szczepaniak, M., 2017. Prasa katolicka a polityka, *Polonia Sacra*, nr 21, s. 193–211.
- Szulczewski, B., 1926. Dzieci leniwe, *Gazeta dla Kobiet*, nr 6, s. 6.
- Weiss, W., 1930. Istota wychowania, *Gazeta dla Kobiet*, nr 1, s. 6.
- Wodniak, K., 2020. «Moja Przyjaciółka» 1934 – 1939. *Przebój prasowy żnińskich Zakładów Wydawniczych Alfreda Krzyckiego*, Żnin: Wydawnictwo Dominika Księskiego Wulkan, 215 s.
- Wrzos, M., 2016. *Główne idee teologiczne, historia i funkcje obłackiego czasopiśmiennictwa misyjnego w Polsce (1926 – 2016)*, Poznań: Kuria Prowincjonalna Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, 250 s.
- Żółtowska, Z., 1922. Wpływ domu i otoczenia na rodzinę, *Gazeta dla Kobiet*, nr 6, s. 1–3.
- Żulińska, B., 1921. O duszę dziecka, *Gazeta dla Kobiet*, nr 9, s. 68–69.

Karolina Vais

PhD candidate, Department of Modern History of Ukraine and Foreign Countries,
Faculty of History and International Affairs,
SHEE «Uzhhorod National University», Uzhhorod

THE CATHOLIC WOMEN'S PRESS IN INTERWAR POLAND: IN LOOKING FOR THE FIGURE OF AN IDEAL WOMAN

This article explores the representation of the ideal woman and femininity in the Polish interwar Catholic women's press, focusing on two selected publications – «Kuźniczanka» and «Gazeta dla kobiet.» In the 1920s and 1930s in Poland, Catholic periodicals were widely circulated, and the women's press developed against the backdrop of social changes caused by World War I. The Catholic women's press promoted a religious and nationalist worldview while paying attention to the new emancipation of women. In creating the image of the ideal woman, the Polish Catholic interwar press sought to influence its readers' behavior and life strategies. The article analyzes how these publications shaped the image of the ideal woman and femininity, as well as the consequences of such representation for their readership. «Gazeta dla Kobiet» emphasized the care and upbringing of children, highlighting the irreplaceable role of the mother in these areas. It advocated for constant maternal contact with the child, rationality, and moderation in relationships. The importance of religious education was also emphasized. «Kuźniczanka,» a publication that gained popularity at the national level, aimed at the religious education of adult women and the formation of a patriotic position. The magazine promoted the concept of hardworking, modest living and active participation in public work. The magazine sought to prepare its readers for the fulfillment of daily family duties and protect them from worldly temptations. The ideal woman depicted in the pages of «Kuźniczanka» was a prudent wife and mother, skilled in organizing household affairs, and a sensitive educator of the weak or socially marginalized. Both publications promoted an ideal image of a woman based on religious norms, virtuosity, hard work, and modesty. This model served to mobilize defenders of religious and national values and moral traditionalism. It also emphasized the crucial role of a properly educated woman in creating optimal conditions for the development of younger generations.

Keywords: Second Polish Republic, Catholic press, women's press, image of women, emancipation, Poland.